

ZİNETA ZİMANI DI NAVA HEREMEN KURDİ DE

Kurd di nava hin jimareñ Welatén Rojhilata Nêzîk de hatine belav kirin û ew dirêjbûneke zinciriyyî mîna komekeké ji Xelkên bihev re pêktinin. Cihen,ku Kurd têde rûdinin,bi pirbûna xwe گiyayî ne û sînorêن wan di nava ûranê,Turkiyê,îraqê û Suryê de dikevin,her wehaji topaxa wan nêzîka (500.hezar Km derdikeve.Ew bi vî rengê hanê di nava dewletên jorî de li gora topraxê tê:

Li Turkiyê nêzîka 230. hezar Km.

Li ûranê nêzîka 160. hezar Km.

Li îraqê nêzîka 75. hezar Km.

Li Suryê nêzîka 15. hezar Km.

Serjimara Kurdayî giştî li gora kaniyên Biyaniyi sala 1980 (15.-16.-)Milyon Kes derdikeve. Ew bi vî rengê hanê têtin belavkirin:

Li Turkiyê 7.637 hezar Kes.

Li ûranê 5.933 hezar Kes.

Li îraqê 2.570 hezar Kes.

Suryê 0.500 hezar Kes.

Ev Serjimarêñ hanê beramberî Serjimarêñ(her wehaji texmînên) di گapemeniyen Sovyettiyi sala 1977 de cudadibin,ku ew di bêjin:Serjimara Kurdayî giştî 8.Milyon Kes derdike ve,ji wan:

Li turki 2 Milyon Kes

Li ûran 3,2 Milyon Kes

Li îraq 2 Milyon Kes

Li Surye 0,45 Milyon Kes.

Li wan welatén gotî Kurd mîna Kêmitîyeke Rehî(Mili) tête danin,ewana endazén ji sedê têne didin pêkanîn:

Li Turkiyê 21,5 % ji tevaya Xelkê,

Li ûranê 18,3 % ji tevaya Xelkê,

Li îraqê 27,5 % ji tevaya Xelkê,

Li Surye 9 % ji tevaya Xelkê.(1)

her wehaji piraniya pir ji Kurdan Musulmanen Sunî ne- li ser rîsa Safîî ne.

Li gora bir û baweriya Zanevanen zimanen his gûman tê de ni ye,ku zimanê Kurdi zimanekî azadi serbixwe ye,lêbelê ji ber zîneta zîmân,a li Kurdistanê heye, ev pîrsiyariya hanê girngbûneke zor gewre werdigre;jiber bi serxwebûna zinanê Kurdi pêrûnistin û biryardan-weke pir Nivîsvanan daye xuyanikirin- yanî di encamê dawî de bi Miletêkî tête rûnistin,ku ew ji aliyê Rehîve ji ên Serdarêñ wan welatan tête cudakirin.

Ji ber vê yeka hanê ji em di pêsiya rengan de ji bona hilandina Kurdan-(gerji pêsiyên wehaji bêtin ditin) bi wergirtina pêrabûnan diji zimanê Kurdi dibînin.

Zimanê Kurdi-Hindo Ewropî ye,xwe bi koma jorî-rojavayî ji koma zimanen ûranî dighîne,û beramberî zimanen resmiyi dewletê di welatén ,ku Kurd di nava wan de têne belavkirin,zimanê Kurdi bes û bi tenha bi nêzîki ji zimanê Farisê didin danin,a xwe bi desteyê jêri-rojavayî ji koma zimanen ûranî tête danin.

Zimanê Kurdi ji bona sê zaravayen pir nêzîki hev tête beşkirin:

1.Zaravayê Jorî : (Kurmancî).

2.Zaravayê navîni : (Soranî).

3.Zaravayê Jêri.

Nêzîka 2/3 ji Kurdan bi zaravayê kurmancî diaxîvin.Weha tevaya Kurden turkiyê,Suriyê,1/3 ji Kurden îraqê û beşek ji Kurden ûranê pê têne axivtin. Zaravayê Soranî nêzîka 2/3 ji Kurden îraqê û piraniya Kurden ûranê pê diaxîvin.

Zaravayê Jêri,a bi pir navan tête navkirin,Kurden îraqî li hindamên Xaneqin û ên ûranê li hindamên Bextiyar û Kerminsah pê di axivin.

Zimané Kurdi ji aliye wêje de du reng wergirti ye,ku ew xwe bi rengeki bingehî li ser zaravayê Kurmancî û Soranî bingeh dike.
Wêjeya Kurdi nivîsandî bi zaravayê Kurmancî ji sedsalen gardehan de hatiye derketin.Lêbelê wêjeya Kurdi bi Soranî ji sedsalen hevdehan de hatiye derketin

Di dehsalén dawê de(ji sedsalen bistan de)rola wêjeya Kurd bi zaravayê Soranîher û her bêtir dibû,tevi,ên bi vi zaravayê hanê diaxiven, 1/3 ji tevaya Kurdan pêktinin.Lêbelê ev rastiya hanê bi bajare Suleymaniye ve girêdayî bû;jiber Xelkén wê bi zaravayê Soranî diaxiven- û ew ji wê saxê de rola bingehî di pêsvexistna Kurdan ji aliye siyasi û zanyari dilize.Di vi babeti de bes divê bête gotin,ku 90% ji sapeminiyên Kurdi bi zaravayê Soranî hatiye nivîsandin û li fraqê hatine derketin, û ji aliye din de di welatên dînî mayî de,ku di wan de piraniya Kurdan dijin-(û bi zaravayê Kurmancî diaxiven),her derkirinek ji wejeyan bi zimané Kurdi hatiye qedexekirin.

Kurd du rengên Tipen nivîsandinê bikar tinin:

1.Rengek bi rengeki bingehî li ser tipen Erebî-Soranî-tete bingehkirin û bi derbasbuna deme û ew tipen han xwe li gora peyvîna zimané kurdi dîkin
2. Rengê din-Kurmancî-xwe li ser tipen latiniyi turki ligel pêvekirina hin
ji nisanen taybeti xwe dide bingehkirin û ev sêweyê hanê di destpêkirana
Siyan de hate danin û li Surye û Turkiye pê tê bikaranin.Weha bi wan hin
ji wejeyen Kurmancî hatinôderkirin.

Z I M A N É K U R D İ L I T U R K I Y E
Nêzîka nîvî Kurdan li Turkiye dijin,ewana li wê derê beramberi dujwartirin
rengê zordariyê dibin.Ev rengê zordariya hanê ji dema Osmanî û tanî
pistî bi cihkirina Serdariya komari ji hêjî tete dirêjkirin.Di vê dema
meyî neha de Milivanen Turki hebûna kurd mina Miltekî serbixwe nayîn
dîkin,weha ew wan bi (Turkîn Siyayî)navdîkin.Her wehajî tanî demeke ne dör
her jêhatbûnek siyasi ji bona liberxwedanê ji bo mafeyê Miliyi Kurd bi
darvekirinê di hate gunehbarkirin.

Li ser peyvekê bi tenha bi zimané De li Heremén Kurdi dihata
tawanbarkirin,her wehajî pêreji derxistna rojnaman û kovaran,yanji
nivîstokan bi zimané Kurd hatibû qedexekirin,bi xwe ji nameyên taybeti ji
nivîsandina wan bi Kurdi hatibûn qedexekirin.
Nivîsandin û derkirina nivîstokan dibustanê,anina wan ji bona
welêt,wergirtina wan ji derve,xwendin yaxud hilanîna wejeya Kurdi bi
zimané kurdi hatibû qedexekirin.

Qapkirin bi zimané kurdi bi zindankirinê tete tawanbarkirin.
Di nîvîn sêsiyan de Nivîsarê Kurd (Boz Ersilan) di karibû nivîstokeke
xwendinê ji bona(destpêkirinê) bi zimané Kurdi li Istenbolê sala 1968 de
bide çapkirin,a ku wi bi desten xwe nivîandi bû.Xweser pistî derketina
nivîstokê dadgehê li Istenbolê û Diyarbekirê-(a ku bi rengeki ne resmî
mina navîna Kurdistana Turkiye tete danin)- nivîstok li tevaya erden
Turkiye ji qanûne der hate danin, her wehajî ligel ji Nivîsar bi
persekirina Turkiye û bi pêkanîna dewleteke kurdiyi serbixwe hate
gunehbarkirin.

Politika Serdarên Turk a li dosayî li Heremén Kurdi bi eskere hilandina
Kurd armanc dike;jiber vê ji xwendin bi zimané Kurdi qedexe ye,bes û bi
tenha Xwendin li van heremén hanê divê bi Zimané Turki bête kirin,ji vi
karê hanê ne bes tenê dujwarbuna xwendinê ji Zarokan kurdan re,ên hiş bi
Zimané Turki tanî ketina wanî dibustanê nizanîn,her wehajî pêreji
nizimbuna endaz di kira xwendinê de tê derketin.Wisaji divê li vir bête
diyarkirin,ku piraniya Mamostan di dibustanan de Turkin û ew bi zimané
Kurdî nizanîn,gerji Mamostan Kurd bêtin dîtin,fêrkirin bi Zimané kurdi li
ser wan tete qedexekirin.

Siyaseta hilandê di warê fêrkirinê de ligel bikaranîna cudayî di navbera
Zinané De de û Zinané fêrkirinê,ligel siyaseta Serdarên nawendi bi rengeki

gisti te li hevkirin,;jiber net di pesiya pesi de ne histina belavkirina xwendiné di nava Kurdan de ye,li ser ve yeké jé endazé jerbuna zanebuné di nava Kurdan de Malen Kurdan ber bi perisanyé de dide kisnadin,weha zarokén kurd neşar dibin, ku ew ji dilva xwendiné,di sandinyé de yaxud di sivanyé de karbikin.Teva van bi hev re histin, ku endazé Nexwendewaryé li Kurdistana Turkiyé di navbera 79-95 % bête ditin,tevi ku enadzé

Nexwendewaryé li Heremén Turki 49 % dike^{zana} Siyaseta nabûdkirina Reha Kurdi haji di Destgehén Xwendina Bilind de her & her li ser tete gûyin,weha li ser Xwendevanén Kurd bes & bi tenha' peyivandin bi zimané Turki tete zorkirin,tevi ku Destûra/ ^{Turk, Ipc} dide nivîsandin:(His li Turkiyé Miletik niye,ku li ser Rehperestî yanji Sitemkgari tete kirin).Jiber ve yekéji qedexekirina resmi bi peyivandé bi Kurdi di warén Civakiyi gisti de jere te gotin,ku evaya bi sergirtina zinamé Turki di ser en din re dide derxistin.

Bi rengeki gisti hin pérabûnén cuda li vir & derahan ji xistina Zimané kurdi di nava jîna gisti de hatin derketin,ger ew ji demî bûn;jiber hin caran ji pêwist dibû,ku agehdari & nûseyen gisti-(ji ve degê bi xwe ji)ji bil turki bi serdeji bi zimané Kurdi dihatin dyarkirin.

Her wehaji diyare derkirina kovareke mehane li Istenbolé bi zimané Turki & Kurdi-(Kovara Dicle & Furat-ji oktobera sala 1962 de tanî adara sala 1963 de,ku jê hest Jimar hatin derketin),her wehaji Kovara (Deng),a di sala 1963 de derket,dawîya wê le ne diyare.Wehaji (Dengê Taze) ji sala 1963 de derket & bes bi tenha jê se Jimar derketin.

His guman têde ni ye,ku ev sapemeniyen hanê liser karên pérabûnén Serdaran beramberi wan ji derketiné hatin rawestandin.

Lêbelê divê bête gotin,ku ev pérabûnén Serdarân Turkan dibe bikaribin,karê pêsvexistina Zimané kurdi, her wehaji pêsvexistina siyasi^XKurdén Turkiyé bi gisti bidin bi pasvexistin,lêbelê bi her awayekî ev watt bi wan encaman nûgihînin,én li ber saven xwe Serdarân Turkan dane danin;jiber tev li van pérabûnén dujwar ji bal Serdarân Turk Zimané Kurdi bi rengeki xurt pêsvesona xwe & parastina cihê xwe dide girawkirin.

Ev tabluwa hanê ber & durbuna bi karanina Kurden Turkiyé Zimané Kurdi & e Turki didediyarkirin-(bi rengeki Endazi)

Zimané Kurdi → Zimané Turki →

Dibustan	-	**
Rojname	-	100 %
Nivîstok	-	94 %
Namekari	-	99 %
Mizgeft	2	-
Telivizyon	-	99 %
Peyivandin di		
Destgehén resmi de5		95 %
Radyo	20	78 %
Civîn	88	8 %
Di kar de	84	10 %
Li qehwe xanê	82	15 %
Li bazarê	80	10 %
Ligel Dostan	87	3 %
Ligel Zarokan &		
Jîndarê din	97	-

Ev agehdariyên di ve tabluwê de li ser amara li heremekê li rojhilati Turkiyé(Tor abidin)hatiye wergirtin.Hicguman têde niye,ku her wehaji heremén din ji Kurdistana Turkiyé nemina ve ne..

fî

Her wehajî Partiya Demokartî Kurdistanî li turkiyê di nava erkên xweyi bingehî de pîrsiyariya wergirtina pérûnîstina resmî bi zimanê Kurdi li Kuristanê ji bona hilanîna Nexwendewariyê, kirina xwendina berpêşisî erk li ser tevaya zarokan li ser xwe daniye. Her wehajî ji bona Zimanê Kurdiyî wêjeyî-a tanî dema meyi nehajî bi rengeki pir xurt lê hatiye zordarîkirin, ku ewaya bi kurt tirin dem li tevaya Kurdistanê, li destgehîn zanistîtiyê, di șapemenyê de, yanî ji bona bi karanîna wêna di tevaya berên jîna civakî de û ji bona pêsketina wêyi ayindeyi, ew bikaribe bête belavkirin.

Z I M A N E K U R D I L I ̄ R A Q E

Li ıraqê Kurd bi hersê zaravayê Kurdi di peyivin:

Li jor, li Behdînan (li Heremén Akrê, Dihokê, Emadiyê, Zaxo) Kurd bi Kurmancî di axivin. Li Sulêmanyî, Hewlêr, Kerkük, Rewanduz Kurd bi zaravayê Soranî di peyivin. Li Xaneqîn û Mendeli Kurd bi zaravayê jêri diştexilin.

Lê belê bi rengeki gîsti zîneta Kurd û Zimanê Kurdi li ıraqê ji zîneta wanî li Turkiyê yanji ji a wanî li Suryê tête cudakirin. Tevi ku Kurd ji bona pérûnistinê bi mafeyê ~~wê~~ millî duşarı xebatê bûne, weha li vir zîneta wan ji alîyê Rehê de (Necati de) ne cihê pîrsê ye, wehajî hêjî bi serdejî bi destpêkirina sedsalen neha Kurdistana ıraqê beramberi tevgera Civakî û Zanyariya Kurdi cêhê bêtir jêhatîyi nawendî bû. Û bi rengeki taybeti bajarê Sulêmaniyê ji sala 1920 de (ligel derketina Rojnama Pêskewtin) ev cihê hanê wergirtiye. Weha di piştî jî Bexdad û Hewlêr cêhê navîniyi serekîyi ji bona șapemeniyên ferhengiyî Kurdistanî wergirtine.

Lêbelê piştî hîmkirina Serdariya komarî di sala 1958 de rewsa Kurdan hate baskirin, bi beramberkiran wê ligel rojên Serdariya patîsahiya Haşimî; ji ber xwendin di dibustanan de bes bi zimanê Erebî bû, lêbelê piştî wergerandina dewletê di sala 1963 de pérabûnên regez perestî beramberi Kurdan hatin bi cihanîn, û șapemenî û derkirinên bi zimanê Kurdi jî dane berkiran.

Piştî hatina basiyan li ıraqê ser desthilatiyê di sala 1968 de hin yasa û pérabûn hatin kirin, ku wan mafeyê parastinê li ser Zimanê Kurdi û Ferhenga Kurd dan xuyanikirin.

her wehajî di encama peymana 11. Adara sala 1970 de Zimanê kurdi mina zîmenekî resmî li tevaya Heremén, û bi pîrbûn Kurd têde dijîn, hate danin. Her wejai pêrejî ew mina Zimanê resî ji bona xwendinê li Kurdistana ıraqê hate danin, lêbelê ligel erkirina xwendinê bi zimanê Erebî li wan hereman ji hate danin, wisajî Zimanê kurdi li heremén dîni ıraqê ji mina Zimanê duwem hate danin.

Li Sulêmaniyê nawendiya tevgera siyasi û ferhenga Kurdi li Kurdistana ıraqê Zanistgeh hête vekirin. Halojî li Bexdadê Akadîmiya zanistîya Kurdi hate pêkhatin, wetovji besekî taybeti jibona Xwendekarên Kurdan li Fakulteta Wêjeyî li Zanistgeha Bexdadê hate vekirin. Yekitîya Nivîsarên Kurd hate pêkanîn-Kovara wê (Nuwîsarê Kurd) ~~û~~ hate derkirin. /

Wilo bi vî rengî Kurdan azadiyeke bêtir ji bona șapkîrinê bi desten xwe ve xistin. -(Di nava sala 1970 de 11. rojname û kivar di bin navên cuda de hatin derxistin). Ji sala 1971 - 1972 de 8. rojname û kovar hatin derxistin her wehajî televizyona Kerkükê bernemeyen nuh bizimanê kurdi dest bi dawesandina wan date kirin. Lêbelê ji tev li van hemû pérabûnên hanê ji pîrsiyariya Ziman û ferhenga Kurdi li ıraqê nehate șarekirin, him jiber dibe, ku ew pérabûnên hanê têrnedikirin, yanji dibe, ku ew di warê rastiyê de bi rengî lidûhevî ne dihate bicihanîn.

Tevi ku Kurdistana ıraqê rengek ji Ewtomomiya wergirt, lêbelêji wê tevaya heremén Kurdistanê neda berkiran.

Ji aliyeke û ~~dîvî~~ Ewtomomiya hanê bi rengekê têr tevaya wan hêviyên, ku lisir hatibûn gîrêdan, bicih nanîn. Delîl li ser vê yeka hanê tevaya wan tiştîn, ku kovara mehane (Monthly Review) a sala 1980 de dibêje: =

-(Erebkirinē dibustan û destgehēn² Kurdi li heremēn kurdi da ber xwe üketüber kiri, Di sala 1977 de xwendin bizimanē Kurdi li Behdīnan (zaxo, Emadiyē, Dihok û Akra), li Kerkük û xaneqin hate hilanin û di pişt re ji vê hilanina hanē ji bona xwendinē bi zimanē kurdi hin ji bajarēn Sulēmaniyē û Kuwēsincēq ji bi ber xwe vekir.

Li vê derē ji divê bête gotin,ku Xwendevanēn qonqxa Xwendina Navinē ducaran li dibustanēn Kurdi bermabri ên Erebî këmtirin,her wehajî ligel ji Xwendekarēn Kurdan di destgehēn² Biliñdi dewletē de ji 7 der sed³ këmtirin.Zanistgeha Sulēmaniyē,a ku⁴ di sala 1968 de hate vekirin,ku divabû ew bi deqa pêşvexistinê ji bona fêrhenga Kurdi bibe,ew di sala 1981 de ji bona Hewlere hate guhestin û di pişt re ew ji bona kerkükî hate Bur⁵ Guhestin.Di nava van salen dawî de jimara Xwendekarēn Ereb yanji Xwendekarēn ji welatin dini Erebê her û her têde têne pirkirin.

Ji bilvê ji Xwendekarēn Kurd li ser mercen wergirtina di van desgehân⁶ de ne këfxwesin,ew xwe beramberi helbijartina Saxon bi xweji zorlikirî dibînin,ger ew ji di hin Saxon de ji bêtin wergirtin,ew ji bona saxen zanistiyen Civakê têtin rëkiran.Lê Akadimiya zanistiyâ Kurdi,a jibal dewletê destürkiri, a ku bi karê xwe bi rengekê jêhatî û bi sôd di pir beran de da destpêkirin,di nava wan beran de ji Têgihstînen Zanistî Kurdi hatin danin,nehe di vê dema me de ew nema mîna destgeheli zanistiyî tête jimartin;lêbelê ew bi besekî ji Akadimiya Zanistiyî iraqê hate guhertin.Derbarê Nêxwendewariyê li Kurdistana fraqê-(li gora agehdariyên,ku di sala 1980 de ^{hawla} belavkiri) 73.der % û li heremén sandin⁷ / 90 der % û di navbera Cotkaran de 99 der % dighê⁸

de

Z I M A N E K U R D I L I F R A N E

Li franê mîna li fraqê zimanê Kurdi bi her sê zaravan tête bi karanin: Kurmancî: li rojava û li jori rojavayî Gola Ormiyê tête bi karanin. Zaravayê Mukriyanî, ⁹ ku bi Soranî ve dighê : Li hremén Mehebad û Seqiz tête bi karanin.

Zaravayê Jêri: Li heremén Sune,Bextiyar û Kermensah tête bi karanin. Kurdistana franê yek ji cihen xurtî dîji Sah di rojén Serdariya Sahîn Sahî de bû;jiber vê yeka han ji tevaya livandin û jêbatbûnên girêdayî bi tevgera Miliyî Kirdi ve bi rengeki bê hempar¹⁰ qedexekirin.Derkirina Sapemenya(rojname,kovar) ji bal Kurdan qedexebû.Em bi xwe jînizanin,bê ka si nivîstok di wê pêla hanê de li franê hetine derkirin,ji bil Zanistgeha Tebrizê,ku ji demekê tanî a din hin Sapemeniyen ferhengî û folkulorî Kurdiyî wergerandî ji bona zimanê farisi bes û bi tenha ronahî didîtin,tevî ku ûzgeha Tehranê bi zimanê Kurdi bi navê dewleta fransî û ji bona berjewendîya wê dida dawesandin,tevlîvê ji bi zimanê Kurdi mîna zimanê xwendin¹¹ û dibustanan de bi rengeki resmî pê ne dihate röniştin û li ser vêji his¹² bi carekê cihê gift û goyinê nebîn¹³

Edyolociya frana mezîn li zimanê kurdi û her wehajî li zimandin ên nêzîki farisi bi rengeki yan ê din¹⁴ mîna zaraveyekî ji zimanê farsi ¹⁵ dida temas kirin,-(belê ku ¹⁶ ew zimanen hanê ji bi vi rengî yan ê din ji zimanê farsi hatiye derketin(Mîna zimanekî farisiyî tevlihev))

Bi avêtina sahîn sahîyi di sala 1979 de û bi cihkirina beri Oldarî li franê zîneta kurdan ne hate qenckirin ;ji ber karîmê ji bona daxwaza Ewtonomî ji aliyê abûrî û ferhengî û tistên pêve têne girêdan ji Çarekirina pirsîyariyên zîmîn hic ¹⁷ pêdan û pistgirtin jere ne hate dan,belê,bi baramberê vê ew bi tundi û bê-liberketin ji bal serdariya nawendî hate Bêramberkiran.

Bi rasti benda 15.ji Destûra nûhî Komara İslami fransî vê dide nivîsandin: (Zimanê resmî ji bona hemû gel Zimanê farisi ye,nivîsandin bi farisi ye,Belgeyên resmî bi farisi ye,Nivîskarin û nivîsandin,her wehajî nivîstok diven bi zimanê farisi û nivîsandîna farisi bin.Lêbelê ji bona bi karanina

zimanen cihî û en elî di sapemenyan de, en rûsikên gîstiyî agehdariyê hene, her wehaji xwendina wêjeyan bi wan zimanen rê pê tén dan, bi merceki ku ew ligel zimanê farisi bêtêkirin.)

Lêbelê dê sawa ê nivîsandî di destûrê de li rastiyî bête bicihanin, sine karên pérabûyi ji bona bi cihanînglî vê na, ma gelo bi rasti li wê derê his pérabûn ji bonafirehkirina bikaranina zimanê kurdi li frâne hene, derxistina bir û baweriyekê lji ser vê yeka hanê pir dujware; jiber hindikbûn gagehdariyan li ser zineta Kurdistana frâne rê bi me nadin. Partiyêni siyasiyi pêseveti guhpêdaneke taybeti ji bona zineta Kêmayiyên Millî didin. Her wehaji Hizba Demokrati Kurdistana frâne ji di bernameya xwe de erk kirina xwendinê ji bona hemû zarokan, en di binpanzdeh sali; her wehaji hilanina nexwendewariyê daye bi cihkirin. her weha wê guhpêdaneke taybeti bijpêşvexistina zimanê kurdi û wêjeya wi daye. Piştgirtina Nivêskaran, Hunervanan û zanevanan ew mina xêzeke serki ji siyaseta xwe re di warê ferhengi de lê temase dike.

Z I M A N E K U R D I L I S U R Y E

Kurd li suryê bi zaravayê Kurmancî di peyivin. ew li persî jori welêt, li heremê Cezirê, aji bal Turkiyê û Iraqê tête sinorkirin, û li heremê Serê kaniyê û Kurdaxê, en ji bal turkiyê têtin sinorkirin, ew dijin. Li heremê aliyên din ji sinorêni Turkiyê û her wehaji ji en Iraqê ve Kurd bi rengeki ligel hevi dijin. Wisajî di nava wan û Kurden Surî de Mirovanî wan bi hev dide girêdan.

Zimanê kurdi li suryê bi resmi pê nehatiye röniştin, her wehaji li dibustanan û Destgehêni zanisti de pê nayete xwendin kirin. Wisajî bi zimanê Mosko sala 1986 de, Derkirina Akadimîya zanistiyî Sosyeti Gapxana (Naka -(Zanisti))

R.L.Tisabolov
Ev gotara hanê di nivîstoka(Kaniya- Rojhilat , Zineta Zimanî û Siyesata Zimanî) de hatiye nivîsandin
Mosko sala 1986 de, Derkirina Akadimîya zanistiyî Sosyeti
Gapxana (Naka -(Zanisti))

Necîka

M.

Ji destnivisa Erebi, a ku ji bal. Mizgin hatiye wergerandin, wergerandina

Kurdi jê hatiye kirin.

S O R O

berlin di 17.12.1987 de

R. 410 - 416

1.